

Συνέντευξη: Η Αγγελική Παπαθεμελή μιλά στο www.tospirto.net 29 Ιανουαρίου 2018

 tospirto.net/theater/people/32623

"Με φοβίζει η έννοια της ανάγκης – σε υλικό ή συναισθηματικό επίπεδο. Γι' αυτό ίσως είναι ώρα να την ξανασυναναστραφώ".

Η **Αγγελική Παπαθεμελή** είναι μία ηθοποιός χαμηλών τόνων με εξαιρετικά αξιόλογη πορεία στο χώρο του θεάτρου. Είναι μία ηθοποιός που ξεχωρίζει, καθώς κάθε της ερμηνεία έχει πάντα κάτι να «πει» και μαγνητίζει. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι έχει συνεργαστεί στο θέατρο με σκηνοθέτες όπως τον Αντώνη Αντύπα, Στάθη Λιβαθινό, Λευτέρη Βογιατζή και Νίκο Μαστοράκη.

Αυτήν την περίοδο πρωταγωνιστεί στο Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος στα **«Πικρά Δάκρυα της Πέτρα Φον Καντ»** του Ράινερ Βέρνερ Φασμπίντερ σε σκηνοθεσία Κορίνας Βασιλειάδου & Χάρη Πεχλιβανίδη ενσαρκώνοντας τον εμβληματικό ρόλο της Πέτρα.

Τι σας γοητεύει ιδιαίτερα στο έργο αυτό του Φασμπίντερ;

Επειδή όλοι μας την ταινία γνωρίσαμε και όχι το θεατρικό που προηγήθηκε, νομίζω ένα μεγάλο κομμάτι γοητείας είναι η αισθητική του Φασμπίντερ στην ταινία, το σύμπαν που δημιουργεί – ήταν ένα μεγάλο στοίχημα για μας να βρεθεί ο τρόπος που θα μπορούσε να εκφράσει τον κόσμο του έργου χωρίς φυσικά μια αντιγραφή της ταινίας. Ερχόμενη σε επαφή με το κείμενο, δεν μπορώ να μην αναγνωρίσω πως, όπως κάθε ενδιαφέρον θεατρικό, είναι ένα έργο σχέσεων. Με γοητεύει αυτό το σύμπαν των γυναικών που καταγράφει, απέναντι στο οποίο ακόμη και ως γυναίκα αισθάνομαι δέος και μυστήριο. Παρόλο που εδώ και πολλά χρόνια έχω απομυθοποιήσει αυτές τις ποιότητες, δεν παύει να με γοητεύει και το βέβηλο της προσωπικότητας του Φασμπίντερ, ο τρόπος που χλευάζει παραδεδομένες αξίες και τρόπους, το μέχρι το τέρμα τράβηγμα των ορίων, δικών του και των άλλων, το θάρρος του να αναλάβει το ρόλο του «κακού» ομολογώντας συμπεριφορές που οι περισσότεροι «καλοί» διαπράττουν ανομολόγητα. Με έλκει επίσης αφάνταστα η εποχή των «σέβεντις» μέσα στην οποία γεννήθηκα, τα αντικείμενα και τα ρούχα της, ο

αναλογικός ήχος της, ο τρόπος που ταρακούνησε τα νερά – εποχή που απέδωσε θαυμάσια η σκηνογραφική-ενδυματολογική ομάδα (Δ. Γκόγκου, Ε. Κανακίδου, Σ. Σαμαρτζίδου) και ο Μίνως Μάτσας με τις σέβεντις μελό μουσικές αναφορές του.

Περιγράψτε μας λίγο την Πέτρα φον Καντ; «Συναντηθήκατε» κάπου ενσαρκώνοντάς την;

Η Πέτρα φον Καντ είναι ένα πρόσωπο που έχει ανατινάξει τις γέφυρες με κάποιες παλαιόθεν παραδεδομένες αξίες και ρόλους (φρόνιμης κόρης, στοργικής μάνας, βολικής συζύγου), ακόμη και με τον ίδιο τον κόσμο του αντρικού φύλου. Κουβαλώνοντας ένα δύσκολο παρελθόν που κατάφερε να υπερβεί, αναγνωρίζοντας στον εαυτό της δυνατότητες που διαφορετικά θα θάβονταν, έχοντας πλήρη επίγνωση των μηχανισμών προσποίησης βάσει των οποίων λειτουργεί ο δυτικός κόσμος μας – είναι άλλωστε σχεδιάστρια μόδας, υπεύθυνη για τη «μάσκα» της ομορφιάς και της θηλυκότητας των άλλων γυναικών – διεκδικεί σχεδόν σαν ιψενική ηρωίδα αυτό που δικαιωματικά της ανήκει. Τη θέση του σκεπτόμενου, του επιτυχημένου, του ανεξάρτητου, του «άντρα», του «αφεντικού» στη δουλειά και τη ζωή της. Πράγμα αξιοθαύμαστο. Και πράγμα που συνεπάγεται τεράστια μοναξιά. Φέρει ένα λαμπρό μυαλό, που μονίμως προσπαθεί να καταλάβει, να εξηγήσει, να ονομάσει με τη μέγιστη ακρίβεια και ειλικρίνεια. Περίπου στη μέση ηλικία, ζει το μεσουράνημά της χωρίς καμιά χριστιανική ταπεινοφροσύνη. Και με χαρά θα χρησιμοποιήσει οτιδήποτε και οποιονδήποτε, προκειμένου να διασφαλίσει πως δε θα χρησιμοποιηθεί η ίδια. Δεν επιθυμεί να αλλάξει το σύστημα – ποιος μπορεί άλλωστε; - παρά να εξαντλήσει τα όρια των κανόνων του υπέρ της. Φέρει όμως ταυτόχρονα μια εξαιρετικά εύθραυστη ευαισθησία και ένα αίτημα για ένα ισότιμο, αληθινό «μαζί» στον έρωτα, το οποίο την καταδιώκει σε όλη της τη ζωή – μια αλλιώςτική Μπλανς Ντυμπουά. Όταν ο έρωτας για τη νεαρή Κάριν θα τη χτυπήσει κατακούτελα, όλες οι θεωρίες θα διαλυθούν – όπως είναι απόλυτα φυσικό. Η Πέτρα κατέχει στο έπακρο, έχει αποδομήσει και χλευάσει μέσα της τη γλώσσα των σαλονιών, την οποία χειρίζεται με μεγάλη επαγγελματική επιτυχία. Αντικρίζοντας την αυθεντική «αλητεία» της Κάριν, θα βουτήξει χωρίς δίχτυ ασφαλείας, σαν ένα συγκινητικότατο αληθινό κουτορνίθι. Θα χρησιμοποιήσει όλους τους μηχανισμούς που καλά γνωρίζει, αλλά θα δει κάθε κατασκευή να καταρρέει. Σαν αληθινή «παίκτρια» θα τα παίξει όλα για όλα – και θα χάσει. Και σαν αληθινή παίκτρια, θα αναγνωρίσει, θα βιώσει στο έπακρο, σχεδόν θα ευχαριστηθεί την απόλυτη ήττα της. Είναι ίσως ένας ασυνείδητος πόθος κάθε ισχυρού να συναντήσει κάτι ισχυρότερο, να του υποκλιθεί και να αφευθεί να τον κατασπαράξει. Είναι ένας χαρακτήρας που καταλαβαίνω, θαυμάζω και με συγκινεί πολύ, τόσο στα σημεία που μοιάζουμε, όσο και σ' εκείνα που ατενίζω από μακριά.

Η παράσταση διαδραματίζεται στο φουαγιέ. Γιατί επιλέχθηκε ο συγκεκριμένος χώρος; Πώς εξυπηρετεί αυτό το έργο;

Ο χώρος δεν επιλέχθηκε, ήταν εξ αρχής δοσμένος και είναι ένας χώρος αρκετά ιδιαίτερος στη χρήση του γιατί δεν προσφέρει τις ευκολίες και τις δυνατότητες ενός θεατρικού χώρου ως προς την ακουστική του, τη δυνατότητα φωτισμών, σκηνικών κλπ. Παρ' όλ' αυτά και όπως συμβαίνει συνήθως σε τέτοιες περιπτώσεις, η ανάγκη να προσαρμοστείς στις υπάρχουσες συνθήκες οδήγησε σε πολύ σωστές κατά τη γνώμη μου επιλογές, που δόμησαν τελικά την αισθητική και τον τρόπο της παράστασης.

Η αίσθηση αυτή του ballroom που έχει ο χώρος με τα μάρμαρα και τις βελούδινες κουρτίνες του, αλλά και η αίσθηση της πασαρέλας που δημιουργεί η στενόμακρη

αρχιτεκτονική του, δημιούργησαν ένα φυσικό σκηνικό για το παράξενο σπίτι της σχεδιάστριας μόδας. Μέσα σ' αυτό οποιοδήποτε έπιπλο έμοιαζε να πετιέται έξω, πράγμα που οδήγησε στην ανελέητα όρθια ύπαρξη των σωμάτων, που αναγκάζονται να «ποζάρουν» κρεμασμένα διαρκώς στο κενό, εκτεθειμένα από παντού στο βλέμμα των θεατών. Ένας χώρος έτοιμος να φιλοξενήσει ένα μεγάλο πάρτυ «ευγενών», αλλά με όλη τη σκληρότητα γύρω από την εικόνα του καθενός μας – ειδικά της γυναίκας - στον σύγχρονο κόσμο που ζούμε. Ένας χώρος χωρίς το παραμικρό καταφύγιο για να κρύψεις την πιο ευάλωτη στιγμή σου. Με ανθρώπους που, έχοντας πλήρη επίγνωση αυτής της συνθήκης, έχουν μάθει να στρέφουν τον πολύ αληθινό σπαραγμό τους προς το φως του προβολέα. Οι δύο σκηνοθέτες (**Κορίνα Βασιλειάδου και Χάρης Πεχλιβανίδης**) εκμεταλλεύτηκαν εξαιρετικά το φυσικό αυτό περιβάλλον για να αναδείξουν έναν αυθεντικά θεατρικό κόσμο – έναν κόσμο ομορφιάς και προσποίησης ταυτόχρονα με όλη τη γυμνότητα ή την ασχήμια του ανθρώπου μέσα σ' αυτόν -, η Σοφία Παπανικάνδρου μας δίδαξε με μεγάλη υπομονή και μεθοδικότητα πώς να περπατήσουμε τους πολύ συγκεκριμένους κώδικες αυτής της μικρής φυλακής και ο Νίκος Βλασσόπουλος έκανε μικρά θαύματα για να φωτίσει αυτή τη λαμπερή φούσκα σε όλες τις εκφράσεις της. Τελικά νομίζω πως κανείς μας δε θα μπορούσε να φανταστεί την παράσταση σε χώρο διαφορετικό από αυτόν.

Πού αγγίζει το σήμερα το έργο αυτό;

Το σήμερα είναι αβάσταχτα πιεστικό, αντιερωτικό και φοβισμένο. Το μέσα μας είναι διαχρονικότερο του σήμερα. Εκεί που χτυπάει ο παλμός τού ερωτικού πάθους, της τρέλας, της υπέρβασης των ορίων – η κατά Eliot «φοβερή τόλμη μιας στιγμής παραδομού, που η εποχή της φρόνησης ποτέ δε θ' αναιρέσει. Μ' αυτή, μόνο μ' αυτή έχουμε υπάρξει». Εκεί που ο έρωτας μιας γυναίκας για μια γυναίκα παραμένει ακόμα ταμπού και παραμένει ακόμα έρωτας. Εκεί που ο άνθρωπος μάχεται άνισα για μια θέση στον κόσμο. Εκεί που ο σκοπός αγιάζει τα μέσα. Εκεί που δε χωράμε μέσα στους δοσμένους ρόλους μας. Εκεί που ο Θεός δεν παρηγορεί. Εκεί που αναζητούμε απεγνωσμένα το μαζί, αλλά δεν ξέρουμε πώς να υπάρξουμε μαζί. Εκεί που αναγνωρίζουμε το ψέμα, την κατασκευή, και μαθαίνουμε να τη χρησιμοποιούμε καλύτερα από τους άλλους. Εκεί που μεγαλώνοντας έχουμε αντέξει πράγματα, που μικρότεροι πιστεύαμε ακράδαντα πως ο άνθρωπος όχι δεν μπορεί, αλλά δεν πρέπει να αντέξει. Εκεί που το σήμερα είναι ένας άσχημος, ιλουστρασιόν, σκληρός κόσμος – και μέσα σ' αυτόν κάποιοι διαλέγουν να αγαπήσουν, να εξουσιάζουν, να πληρώσουν, να υπηρετήσουν, να επαναστατήσουν, να φύγουν. Εκεί που η συγγνώμη μπορεί να μη χωράει πια.

“Πιστεύω πως ο άνθρωπος είναι φτιαγμένος για να χρειάζεται έναν άλλον άνθρωπο, αλλά... δεν έχει μάθει πώς να ζει μαζί με τον άλλον”. Συμφωνείτε με τα λόγια αυτά του Φασμπίντερ; Γιατί είναι τόσο δύσκολη αυτή η συνύπαρξη;

Συμφωνώ απόλυτα και απάντηση δεν έχω. Ίσως γιατί «Δεν είμαστε τόσο απλοί – κι ωστόσο η αγάπη είναι απλή.».

Πέρα από το ταξικό ζήτημα, το έργο πραγματεύεται ακόμα πιο ακραίες έννοιες: Αυτές του αφέντη και δούλου. Πώς αντικατοπτρίζονται αυτά σήμερα;

Το έργο δε στέκεται στο ταξικό ζήτημα, αλλά στη βαθύτερη ανάγκη του ανθρώπου να εξουσιάζει ή να σκλαβωθεί, να επιβληθεί ή να παραδοθεί ολοκληρωτικά. Όλοι έχουμε βιώσει τη χαρά του νικητή ή την αξιοπρέπεια αυτού που ηττήθηκε μεν, αγωνίστηκε τίμια δε - και κανείς δε θα διστάσει να το παραδεχτεί. Πολλοί θα διστάσουμε να παραδεχτούμε την

παράξενη ηδονή της αγριότητας, της κακομεταχείρισης, της τιμωρίας, της καταπάτησης των ορίων μας, του τέλους της καλοσύνης. Παρ' όλ' αυτά οι περισσότεροι την έχουμε κάποτε βιώσει. Μπορεί να μας προκαλεί τρόμο ή αηδία, δεν ξέρω αν είναι νόσος που χρήζει θεραπείας, αν είναι έμφυτη ή αν οφείλεται στην ενοχική ανατροφή της ανθρωπότητας, αλλά η κατάλυση των ορίων, είτε προς τα πάνω είτε προς τα κάτω, ανέκαθεν ασκούσε μια τεράστια έλξη στον άνθρωπο και η τέχνη και η θρησκεία μίλησαν για αυτή. Το μέσα μας είναι ένα αχανές και πολύ σκοτεινό τούνελ, το «κακό» υπάρχει στο σύμπαν και στον ανθρώπινο πολιτισμό, και το κακό είναι πάντα σχέση, χρειάζεται δύο μέρη. Ίσως όσο περισσότερο γνωρίζουμε αυτό το αχανές μέσα, να μπορούμε να ρίχνουμε λίγο φως και να μπορούμε να επιλέγουμε την καλοσύνη, την ενσυναίσθηση, την ισότητα, το σεβασμό.

(Στο σήμερα αντικατοπτρίζονται όπως και πάντα. Στις εργασιακές σχέσεις, στις διαπροσωπικές σχέσεις, στον έρωτα, στην οικογένεια, στο σεξ.)

Εσείς προσπαθείτε να επιβληθείτε ποτέ στους γύρω σας; Αντέχετε η ίδια την επιβολή.

Έχω κάνει παλιότερα αρκετά μακρές θητείες στην αντοχή της επιβολής και στη δουλειά και στη ζωή μου, νομίζω πως έχω μάθει ό,τι έπρεπε να μάθω και δεν τις χρειάζομαι πια. Ως προς το αντίστροφο, στις ανθρώπινες σχέσεις δε με αφορά ούτε με βοηθάει, στις επαγγελματικές είναι περισσότερο θέμα θέσης – όταν έχω βρεθεί σε θέση «εξουσίας» προσπαθώ να είμαι όσο πιο προσεκτική μπορώ στον χειρισμό της και να διασφαλίζω χώρο για τους υπόλοιπους.

Με αφορά ζωτικά όμως πια να διεκδικώ για τον εαυτό μου έναν χώρο όπου μου επιτρέπεται να υπάρχω κατά το δυνατόν ολόκληρη και αυτή είναι μια αρκετή μάχη «επιβολής», τόσο εσωτερική όσο και προς τα έξω, γιατί πρόκειται για μια συνθήκη που δεν παρέχεται εύκολα ούτε συχνά.

Τι σας κάνει αισιόδοξη σήμερα και τι όχι;

Αισιόδοξη με κάνει η ευφυΐα των ανθρώπων, η ορμή, το κουράγιο να συνεχίζουν, η προσπάθεια να καταλάβουν τον εαυτό τους, τον άλλο. Αισιόδοξη με έκανε αυτή η δουλειά, που έγινε μεταξύ όλων των συντελεστών της με όρους αγάπης, σεβασμού, εμπιστοσύνης και θάρρους, κόντρα στον λιγοστό χρόνο, κόντρα στο σκοτεινό φασμπιντερικό σύμπαν. Απαισιόδοξη με κάνει η βλακεία, η μικρότητα, η φοβία – αλλά μόνο παροδικά. Είμαστε καλύτεροι απ' αυτό και πρέπει να το ξέρουμε.

Ο μεγαλύτερός σας φόβος;

Με φοβίζει η έννοια της ανάγκης – σε υλικό ή συναισθηματικό επίπεδο. Γι' αυτό ίσως είναι ώρα να την ξανασυναναστραφώ..

Μελλοντικά σχέδια

Το θρυλικό καφενείο της Ξηροκρήνης, που μας έχει υποσχεθεί ο Χάρης Πεχλιβανίδης – και μ' αυτή την ευκαιρία τον δεσμεύω δημόσια!

Γεωργία Οικονόμου

Περισσότερα "Πρόσωπα"